

شکل گیری ایده دشمن مشترک میان افغانستان و پاکستان

علی قادری

صلح و تغییرات راهبردی منطقه ای

حفیظ الله زکی

صلح و امنیت که ثبات پایدار در افغانستان را به وجود می آورد یکی از اولویت های مهم افغانستان طی سیزده سال گذشته به شمار می رود. حکومت قبلی بیشترین وقت و امکانات خود را در راه صلح به مصرف رساند، اما کوچکترین گامی در این راستا برداشته نتوانست. در نهایت حکومت تلاش کرد تا ناامی های خود را به گونه ای برای مردم افغانستان توجیه کند. مقامات بلندپایه حکومت قبلی صراحتاً آمریکا و پاکستان را متهم کرد که با روند صلح در افغانستان صدافانه همکاری نداشته اند. در آن زمان رییس جمهور وقت گفته بود که کلید صلح به دست آمریکا و پاکستان و هر زمانی که این دو کشور بخواهند صلح در افغانستان امکان پذیر می شود. این که این سخن رییس جمهور تا چه حد با حقیقت نزدیک است، معلوم نیست؛ اما نقش این دو کشور در صلح و ثبات افغانستان آشکار و غیر قابل انکار می باشد.

حکومت وحدت ملی، اما استراتژی متفاوت تری در پیش گرفت. رییس جمهور افغانستان در همان روزهای نخستین کاری خود اعلام کرد که صلح و گفتگو با گروه های شورشی از اولویت های مهم دولت وی خواهد بود.

وی نخستین سفرهایش را از عربستان سعودی شروع کرد و با سفر به چین و پاکستان به آن معنای خاصی بخشید. تغییراتی که در مواضع چین در ارتباط با مسائل صلح پدید آمد و این که این کشور آمادگی خود را برای همکاری به پروسه صلح افغانستان اعلام کرد نشان می دهد که سیاست های منطقه ای حکومت جدید در رابطه با صلح چندان هم بی تأثیر نبوده است.

در حال حاضر علاوه بر کشور چین، پاکستان با جدید تمام مسائل صلح در افغانستان و پاکستان در دیال می کند و سعی می کند همکاری های مشترکی را با حکومت افغانستان در زمینه مبارزه با تروریسم به وجود آورد و به همین دلیل طی چندماه گذشته مقامات سیاسی و امنیتی پاکستان به صورت مرتب با مقامات افغانستان دیدار و گفتگو داشته اند. البته این گفتگوها به نظر هر دو طرف بسیار مثبت و سازنده بوده است. وزیر داخله پاکستان گفته است که رابطه میان پاکستان و افغانستان هیچ زمانی بهتر از حالا نبوده و در رابطه اسلام آباد و واشنگتن نیز اعتماد بی سابقه ای ایجاد شده است. او بهیچ وجه رابطه میان افغانستان و پاکستان را یک تحول بسیار مثبت دانست. رییس ستاد ارتش پاکستان نیز در سفر اخیر خود گفت تروریسم دشمن مشترک افغانستان و پاکستان است و تأکید کرد که کشورش از پروسه صلح در افغانستان حمایت می کند و هرگونه تلاشی که منجر به استقرار صلح در افغانستان و منطقه شود، مورد حمایت پاکستان خواهد بود.

آمریکا، ترکیه، امارات، قطر و عربستان سعودی نیز به گونه های مختلف از نزدیکی روابط افغانستان و پاکستان استقبال کرده و آن را به نفع صلح و ثبات در این دو کشور تعبیر کرده اند. بنابراین معلوم می شود که یک رویکرد جدید منطقه ای و حتی بین المللی در رابطه با پدیده صلح و مبارزه با تروریسم در منطقه در حال شکل گیری است.

اما این رویکرد همانطوری که امیدواری ها را به مسایل صلح بیشتر کرده است؛ نگرانی هایی را نیز به وجود آورده است. باتوجه به روند و نحوه سیاستگذاری در افغانستان بسیاری ناگرانند که افغانستان نمی تواند از فرصت های منطقه ای به نفع خود سود ببرد. افغانستان به دلیل ناتوانی هایی که در عرصه سیاسی و نظامی اقتصادی دارد توان این را ندارد تا به مثابه یک بازیگر سیاسی بین المللی از منافع کشور و مردم دفاع کرده و با استفاده از وضعیت امنیتی و سیاسی منطقه و جهان خود را به اهداف استراتژیک نزدیک سازد. پس این احتمال وجود دارد که منافع کشور و مردم افغانستان به بهانه تأمین صلح و امنیت در این کشور قربانی گردد. لذا لازم است که سرنان حکومت در مرحله نخست یک تعریفی از رابطه خود با هر یک از کشورهای همسایه و منطقه داشته باشد؛ تأیید از چگونگی منافع مشترک منطقه ای، طرح و برنامه دقیقی برای مذاکرات صلح با مخالفان خود تنظیم نماید، تا لاجاً در پروسه صلح باید شفافیت کافی موجود باشد و سرنان احزاب سیاسی، رسانه ها و مردم افغانستان در جریان برنامه های صلح قرار بگیرد.

از زمان که محمد اشرف غنی، بر کرسی ریاست جمهوری تکیه زده است، روابط افغانستان و پاکستان بهبود یافته است. در دوران حکومت افغانستان و پاکستان حلقهات معتقد است که رابطه افغانستان و پاکستان در گذشته به این خوبی نبوده است. سفرها و گفتگو های دو طرف برای دست یابی به صلح و همکاری های مشترک افزایش یافته است. یکی از نخستین سفر های خارجی اشرف غنی، رئیس جمهور به پاکستان صورت گرفت و روی چگونگی دست یابی به صلح در دو کشور صحبت نمود. بعد از سفر رئیس جمهور غنی به پاکستان راجیل شریف، رئیس ستاد ارتش زیمبی پاکستان برای دومین بار به افغانستان سفر نموده است و در باره چگونگی مذاکره با گروه طالبان صحبت نموده است. راجیل شریف در آخرین سفر خود به افغانستان گفته است که شورای کوئته و شبکه حقانی به گفتگو های رو در رو با دولت افغانستان آماده است.

او همچنین بیان داشته است که پاکستان از هیچ اقدامی برای همکاری پروسه صلح دریغ نخواهد کرد و دشمن افغانستان، دشمن پاکستان است. این مسئله خود می رساند که روابط دو کشور رو به بهبود است و همکاری های مشترک برای دست یابی به صلح ادامه خواهد یافت و گروه های مخالف مسلح دو کشور ناچار به مذاکره خواهد شد.

گزاره «دشمن افغانستان، دشمن پاکستان است» توسط یکی از بلند پایه ترین مقام نظامی پاکستان بیان شده است. این گزاره نشان می دهد که در اذهان نخبگان و کشور «ایده دشمن مشترک» شکل می گیرد. بعد از شکست ارتش سرخ شوروی در افغانستان حکومت پاکستان همواره با گروه های تندرو و افراطی در افغانستان در تماس بوده است و از این گروه ها حمایت می کرد. با حمله جامعه جهانی به افغانستان، پاکستان یکی از شرکای مهم ایالات متحده آمریکا در منطقه در مبارزه با تروریسم و دشت افکنی بود. اما سخن

های پرویز مشرف، نخست وزیر پیشین پاکستان با روزنامه گاردین نشان داد که پاکستان از سال ۲۰۰۲ به این سو، بازی دوگانه با افغانستان داشته است. حال اما، وضعیت دگرگون شده است. میان نخبگان سیاسی پاکستان، به خصوص نخبگان نظامی و بازنشسته پاکستان-تأثیر زیادی بر سیاست خارجی این کشور دارد- اجماع نظر وجود دارد که باید در مبارزه با تروریسم و دشت افکنی و دست یابی به صلح و تضعیف گروه های تندرو همکاری صورت گیرد.

نزدیکی این دو کشور و شکل گیری دیدگاه مشترک در مورد گروه های تندرو ناشی از سه مسئله است. اما آنچه مربوط به افغانستان می شود. سیاست خارجی کشور در وضعیت کنونی مبتنی بر خلاء ها و ناامی های سیاست خارجی دوره حامد کرزی، رئیس جمهور پیشین کشور تدوین شده است. حامد کرزی و حلقهات دور و بر او، تا اندازه زیادی متأثر از تئوری توطئه بود. کرزی همیشه ترسور، انتحار، انفجار و دشت پراکنی را ریشه در پاکستان می دانست.

او هیچ گاه نگاه به نقش خود افغان ها در دشت پراکنی نداشت. این مسئله، بیش از آن که منجر به بهبود روابط دو کشور گردد، باعث واگرایی میان دو کشور شده بود. در عین حال، سیاست خارجی کشور در دوره حامد کرزی، ثبات را تجربه نکرد. بی ثباتی سیاست طرف مقابل را وادار می کند که در حالت چندگانه قرار بگیرد و برای تغییر سیاست ها، سیاست بدیل داشته باشد. برای همین، پاکستان بازی دوگانه و چندگانه در برابر افغانستان از خود به نمایش گذاشت. اگر چه چند ماه از عمر حکومت اشرف غنی می گذرد ولی او در این مدت نشان داده است که تلاش دارد ثبات در سیاست خارجی کشور در قبال پاکستان و دیگر کشور ها داشته باشد. همچنین، اشرف غنی رئیس جمهور در مدت کوتاه حکومت خود تلاش نموده است که از تئوری توطئه دوریگزیند. وجود همین دو فاکتور باعث شده است که زمینه های همکاری دو کشور بیشتر گردد و روابط شان بهبود یابد.

اما آنچه مربوط به پاکستان می شود این است که پاکستان از دیدگاه به این فکر بود که بنیادگرایی، افراطیت تهدید برای پاکستان نیست.

برای همین، این کشور بیشترین تعاس را با گروه های بنیادگرایی داشت. سعی می کرد که از بنیادگرایی برای دست یابی به منافع خود استفاده نماید. حمله بر مکتبی در پشاور اما، باعث شد که نخبگان پاکستان بازنگری نسبت به حمایت خود از گروه های افراطی داشته باشد. برای اولین بار، پاکستانی ها به این باور رسیدند که افراطیت و گروه های افراطی همان طور که تهدید برای تمام کشور های منطقه است برای خودش نیز یک تهدید محسوب می شود.

از این رو، اکنون تلاش می شود که علیه افراطیت و گروه های بنیادگرایانه بیاستند و تلاش نمایند که از رشد بیشتر آن ها در پاکستان جلوگیری نمایند. همچنین این باور نیز شکل گرفته است که تضعیف گروه های بنیادگرایی نیازمند مبارزه مشترک دو طرف است. زیرا، بنیادگرایی

تنها محدود به پاکستان و یا افغانستان نیست. بلکه بنیادگرایی در هر دو کشور ریشه دوانده است. مبارزه یک کشور باعث ریشه کن شدن بنیادگرایی نمی شود. زیرا، مبارزه افغانستان با بنیادگرایی باعث می شود که گروه های تندرو و بنیادگرا به پاکستان پناه ببرند و مبارزه حکومت پاکستان با بنیادگرایی باعث می شود که گروه های بنیادگرا به افغانستان پناه بگیرند. برای همین، دو کشور به این باور رسیده است که بدون همکاری دوجانبه و چند جانبه امکان مهار این گروه ها ممکن نیست و رشد بیشتر آن ها تهدید برای هر دو کشور و تمام کشورهای منطقه است. این نکته را نباید فراموش کرد در دست یابی به صلح به همکاری همه کشور ها نیازمند می باشیم. چین برای بازار اقتصادی و حفظ رشد اقتصادی نیازمند صلح در منطقه است. هند همانند چین از صلح در افغانستان و پاکستان سود می برد. ایران به عنوان یکی از مهم ترین بازیگران منطقه نیازمند همسویی سیاست های صلح طلبانه افغانستان و پاکستان

می باشد. زیرا، بدون همکاری در انزوای بیشتر قرار خواهد گرفت و ضربه بیشتر را متحمل خواهد شد. با این حال، همکاری های کشور های منطقه افغانستان را در دست یابی به صلح از کشور های غربی بی نیاز نمی سازد. افغانستان همچنان نیازمند کمک های غرب و توجه غرب به افغانستان و کشور های همسایه افغانستان است که بنیادگرایی آن ها را تهدید می کند. مبارزه با دشت افکنی راه درازی است. کاری یک شبه نیست. نخبگان سیاسی افغانستان و پاکستان و کشورهای منطقه با توجه به اهمیت صلح و درک مسئله در این راه با افغانستان همگام باشند. اما دست یابی به صلح بیش از همه نیازمند همکاری دوجانبه افغانستان و پاکستان است. گروه های تند رو دشمن مشترک هر دو کشور است و سال های گذشته نشان داده است که گروه های تند رو نه رحمی به افغانستانی ها دارد و نه بر پاکستانی ها. امیدوارم که این روابط ادامه یابد و همکاری های مشترک دو کشور بیشتر گردد.

گرمی کابل و اسلام آباد و فرصت اعتماد سازی

عبدالرحمن قیومی

نوسازی اقتصادی افغانستان خواهد کرد. به هر حال، در صورت که پاکستان به این باور سیاسی دست یابد و قانع شود که روابط اقتصادی دوجانبه میان افغانستان

و باور سیاسی ناسالم را تغییر دهند، کلیدی سیاسی را به دست آورده اند که می توانند بسیاری از گره ها را بکشایند. در طول سیزده سال گذشته، در مذاکرات

تهدید سیاسی در پی تخریب وضعیت بدر خواهد آمد. از این نظر، امیدواری وجود دارد که سیاست ورزان کشور و دولت‌نران مان،

جدی بود. رویکرد سیاسی در برابر این کشور مقطعی و آتی تغییر می کرد و پاکستانی ها نیز تبت همکاری را نداشتند. اما اکنون، روابط و مناسبت ما با دولت پاکستان رو به بهبود شده و وارد فاز جدید سیاسی شده است. فزاید جدید سیاسی که مبتنی بر «اعتماد سازی سیاسی و همکاری های نظامی و امنیتی و نیز تقویت داد و ستد اقتصادی» است. پس از این که دانش آموزان یک مکتب در پشاور پاکستان مورد حمله قرار گرفته و ده ها تن از آن ها کشته شدند، سیاست مداران و نظامیان پاکستانی «شوکه» شده و به صورت جدی رویکرد همکاری سیاسی را در پیش گرفته اند.

به نظر می رسد که پس از به قدرت رسیدن دو تیم سیاسی جدید در چهارچوب حکومت وحدت ملی «روابط و مناسبت» منطقه ای و جهانی کشور با دولت های منطقه ای و جهانی تغییر کرده است. قبل از روی کار آمدن حکومت جدید، روابط و مناسبت ما با ایالات متحده آمریکا به عنوان مهم ترین متحد استراتژیک، «تنش آورده» شده بود که حکومت ملی با امضای موافقت نامه دوجانبه امنیتی و نظامی و نیز طرح اسکان حضور درازمدت نیروهای آمریکایی در کشور، تنش را تبدیل به همکاری کرد. روابط و مناسبت ما با پاکستان دچار تنش

و هندوستان، تهدیدی در برابر خودش نیست و در صورت که هندوستان به این باور سیاسی دست یابد و قانع شود که روابط اقتصادی دوجانبه میان افغانستان و پاکستان، تهدیدی در برابر خودش نیست، گام استوار و جدی در راستای اعتماد سازی سیاسی برداشته شده است. شاید این نکته به نظر برخی ها مهم جلوه نکند، اما تأکید این نگارش این است که تغییر باور سیاسی پاکستان روابط و همکاری های دو کشور را به صورت عمیق متحول کرده و فاز جدیدی را خلق خواهد کرد.

و گفت و گوهای پشت پرده، پاکستانی ها همواره از گسترش همکاری ها و نقش هندوستان در افغانستان اعلام نگرانی کرده است. بدون تردید آن کشور خواستار کاهش سطح روابط و همکاری های افغانستانی و هندوستان می گردید. حامدکرزی رییس جمهور قبلی، پس از واگذاری قدرت، نقطه نظرات پاکستان را قاش کرد که بنابر گفته خودش قابل پذیرش نبود.

تصادف و توازن را در روابط و مناسبات با دو کشور مطمح نظر قرار داده و با نزدیکی سیاسی بیش از حد به یکی از این دو کشور، دومی را حساس نکند. گفته می شود که هندوستان از وضعیت موجود ناراض بوده و برای بررسی وضعیت هندوستان در پشاور پاکستان مورد حمله قرار گرفته و ده ها تن از آن ها کشته شدند، سیاست مداران و نظامیان پاکستانی «شوکه» شده و به صورت جدی رویکرد همکاری

مسئولیت سنگین دستگاه دیپلماسی این است که نوع باور سیاسی پاکستانی ها را تغییر بدهد. پاکستانی ها بر این باور بودند و شاید هم باشند که حکومت کابل با برقراری روابط و آغاز همکاری های مختلف در تمامی عرصه ها و زمینه ها، برخلاف منافع پاکستان حرکت کرده و از این رو، تهدید در برابرش خود نمایی می کند.

اما باید این باور سیاسی ناسالم تغییر یابد. افغانستان به عنوان کشور بی طرف در رقابت های دو کشور، در پی برقراری روابط با هر دو است و همکاری های اش، هیچ گونه تهدیدی در برابر یکی از این دو کشور نخواهد بود. بنابراین، اکنون فرصت پس ارزنده و کافی پیش آمده است. دیپلماسی ما باید به چنین مبحث جدی توجه کند. اگر قادر گردند که این مشکل

هندوستان یکی از قدرت های مهم اقتصادی در منطقه است. می تواند سرمایه گذاری های کلان اقتصادی در کشور کند. اگر همکاری های جدی اقتصادی میان دو کشور آغاز گردد، بدون تردید کمک شایان به امر بازنساز و

روزنامه افغانستان از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید. هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد. مقالات وارده بازگردانده نمی شود. مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سرفهال بیاتگر دیدگاه روزنامه افغانستان میباشد.

روزنامه افغانستان بخش دری و پشتوی روزنامه اوت لوک افغانستان است.

www.dailyafghanistan.com
Email: thedailyafghanistan@yahoo.com

روزنامه: امتیاز: دکتر حسین یاسا
مدیر مسوول: محمد رضا هویدا
سردبیر: حفیظ الله زکی
کارکاتوریست: خالق علی زاده
دبیران: محمد صالحی، علی اصغر زاهدی
مسئول وب سایت: محمد علی بهرامی
آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۷-۱۳۷

افغانستان The Daily Afghanistan
Outlook AFGHANISTAN The Leading Independent Magazine